

Bibliometrično vrednotenje slovarskih in drugih leksikografskih del

Znanstveni svet ZRC SAZU je v minulem letu v povezavi s problematiko *Slovenskega biografskega leksikona* zavzel stališče, da bibliometrično vrednotenje leksikografskih objav trenutno ni primerno urejeno. Sprejel je sklep, da je to vprašanje treba obravnavati in predložiti ustrežnejšo rešitev. Glede na večkrat izpostavljeno problematiko neprimerne vrednotenja znanstveno zasnovanih slovarjev je bil na seji ZS ZRC SAZU 26. maja 2010 sprejet sklep o nujnosti iskanja rešitev tudi za to področje.

Povzetek trenutnega stanja:

1. Sestavek v leksikonu, enciklopediji, slovarju (tipologija 1.18) sodi le v kategorijo „strokovne uspešnosti“. Če vsebuje več kot 200 besed, je ovrednoten z dvema strokovnima točkama, če je krajši, je uvrščen med druge članke ali sestavke – 1.25 in se ne vrednoti.
2. Leksikografski in slovarski članki (obseg od štirih strani ali od 8000 znakov dalje), ki so primerljivi s samostojnim znanstvenim sestavkom v monografiji in so podpisani, so lahko uvrščeni v kategorijo znanstveno poglavje v knjigi – 1.16. Avtor prejme 10 znanstvenih točk. Če so krajši od štirih strani ali 8000 znakov, jih uvrščajo v gesla – sestavke v enciklopediji, leksikonu, slovarju – 1.18 in so ovrednoteni le z 2 strokovnima točkama.
3. Vzrok za tako nizko vrednotenje je, da morajo bibliotekarji leksikone in slovarje po sedaj veljavni tipologiji dokumentov za vodenje bibliografij v sistemu Cobiss razvrščati v krovno tipologijo 2.06 – enciklopedija, slovar, leksikon, priročnik, atlas, zemljevid, nediferencirano in istovrstno skupaj z različnimi leksikalnimi priročniki splošnega ali strokovnega značaja.

Navedene ugotovitve glede uvrstitve v krovno tipologijo veljajo tudi za znanstvene slovarje in leksikone. Ker so ti v večini primerov rezultat dolgotrajnega skupinskega dela, slovarski sestavki praviloma niso podpisani in zato posledično tudi ne obravnavani kot avtorski, prav tako pa tudi ne točkovno ovrednoteni. Praksa točkovnega vrednotenja ni bila vzpostavljena niti pri znanstvenih slovarjih in leksikonih s podpisanimi slovarskimi sestavki.

Opisana obravnava je primerna le za splošnoinformativne leksikone ter manj zahtevno zasnovane (npr. manjše dvojezične) slovarje, ne pa za tiste, ki so nastali s temeljito

znanstveno zasnovo in pogosto zahtevajo izvirne, temeljne raziskave. Za takšne slovarje in leksikone, ki temeljijo na obsežni gradivski osnovi in so rezultat večstranskih analiz gradiva in načrtnih raziskav slovenskega jezika, dajemo Znanstvenemu svetu ZRC SAZU po posvetu z Biblioteko SAZU (OSIC-H) v razpravo naslednji

PREDLOG

Znanstveni svet ZRC SAZU Znanstvenemu svetu ARRS predlaga naslednje dopolnitve *Pravilnika o kazalcih in merilih znanstvene in strokovne uspešnosti*.

Znanstvene slovarje in leksikone naj se, kakor že doslej, razvrsti skladno s pravili COBISS v tipologijo 2.06 – enciklopedija, slovar, leksikon ...; predlagamo, da v sistemu Cobiss uvedemo novo podpolje »f« v polju 970 za potrebe bibliografij z vrednostjo 1 za znanstvene slovarje in leksikone (970f1 = znanstveni slovar ali leksikon) (taka domača dela v zadnjem stoletju so samo *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1–5, 1970–1991, *Slovenski biografski leksikon* 1–16, 1925–1991, *Slovenski pravopis 2001* in *Bezljajev Etimološki slovar slovenskega jezika* 1–5, 1976–2007; od tujih velja omeniti npr. *Allgemeines Künstlerlexikon*, K. G. Saur 1992–) in z vrednostjo 2 za znanstveno zasnovane terminološke slovarje in tematske leksikone (970f2 = znanstveno zasnovan terminološki slovar ali tematski leksikon) (taka dela so npr. Šlenčev *Italijansko-slovenski slovar*, *Pravni terminološki slovar*, *Slovenski etnološki leksikon*; od tujih npr. *Encyclopedia of Linguistics*, Routledge 2005). S to oznako bodo specifično zaznamovani tako, da bo lahko sistem delom z oznako 970f1 (znanstveni slovar ali leksikon) priredil enako točkovanje, kakor je veljavno za patente in nove rastlinske sorte ali živalske pasme (2E), in delom z oznako 970f2 (znanstveno zasnovan terminološki slovar ali tematski leksikon) enako točkovanje, kakor je veljavno za znanstvene monografije (2.01A).¹ Oznako naj dodeljuje samo odgovorna oseba za verifikacijo razvrstitve bibliografskih zapisov OSIC-a za humanistiko po pooblastilu komisije ZRC SAZU, ki domuje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU kot edini slovaropisni instituciji v

¹ Trenutno pravilnik sploh ne pozna možnosti, da bi slovar kot slovar (tipologija 2.06) umestili med znanstvena dela.

državi.² Slovanska in druga leksikografska dela, ki v polju 970f ne bodo označena z vrednostjo 1 ali 2, naj prejmejo strokovne točke tako, kakor je veljavno za strokovne monografije.

1. PREDLOG KLASIFIKACIJE IN VREDNOTENJA SLOVARSKIH IN LEKSIKOGRFSKIH DEL

- Znanstveni slovarji in leksikoni (td = 2.06 + 970f1): 200 znanstvenih točk (kot 2E)
- Znanstveno zasnovani terminološki slovarji in tematski leksikoni (td = 2.06 + 970f2): 160 znanstvenih točk (kot 2.01A)
- Drugi slovarji, leksikoni (td = 2.06): 50 strokovnih točk (kot 2.02SU)

Članke, tj. podrejene bibliografske enote v znanstvenih slovarjih in leksikonih, znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjih in tematskih leksikonih ter drugih slovarjih in leksikonih razvrščamo samo v tipologijo 1.18 (ne več tudi v 1.16). Znanstvenost oz. strokovnost in s tem povezano točkovanje geselskega članka bo določala oznaka v polju 970f (vrednost 1 ali 2). Za gesla v znanstvenih slovarjih in leksikonih, znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjih in tematskih leksikonih ter drugih slovarjih in leksikonih, ki niso podpisana in so praviloma krajša, izdelamo v Cobissu zbirni zapis³ s tipologijo 1.18. V takem zapisu bo v polju 327a lahko navedeno število napisanih geselskih člankov tega sodelavca, obseg strani geselskih

² Komisijo sestavlja pet članov, in sicer trije z Inštituta za slovenski jezik (iz tega inštituta je tudi njen predsednik) in po eden z Inštituta za kulturno zgodovino in Inštituta za slovensko literaturo in literarne vede. Imenuje jo Upravni odbor ZRC SAZU na predlog znanstvenih svetov imenovanih inštitutov. Slovarji in leksikoni se privzeto uvrščajo v kategorijo *drugi slovarji, leksikoni*. Komisija odloča o uvrstitvi v eno od višjih kategorij na predlog zainteresirane strani. Posamezna odločitev je odvisna od upoštevanja naslednjih 12 meril: (1) zahtevnost koncepta jezikovnega priročnika (pogojena s tipom, namenom, obsegom...), (2) obseg (oz. celovitost) namensko zbranega (ali novega) gradiva, (3) stopnja nujne izhodiščne urejenosti gradiva, (4) skupinska izvedba del, pogojena z obsežnostjo in zahtevnostjo del, (5) obseg upoštevanje strokovne literature, (6) zahtevnost strokovne obdelave in večstranskost analize gradiva, (7) obseg obvestilnosti priročnika, (8) obseg novih spoznanj (9) stopnja zanesljivosti podatkov, (10) ustreznost prikaza podatkov oz. uporabljenih slovaropisnih ali leksikografskih metod, (11) obvezna spremna besedila (uvod, ponazorila, seznam okrajšav ...), (12) pomen priročnika v narodnem in mednarodnem okviru. Za uvrstitev v kategorijo *znanstveni slovarji in leksikoni* je potrebno v zadostno upoštevanje vseh 12 meril, za uvrstitev v kategorijo *znanstveno zasnovani terminološki slovarji in tematski leksikoni* pa vsaj 9.

³ Tj. izdelava enega samega bibliografskega opisa za večje število kosov knjižničnega gradiva s skupnim elementom (v našem primeru gesel). Zapisu sami določimo naslov, ki ga navedemo v ogletem oklepaju, v polju opomb pa naslov razložimo, npr.: 200a = [Gesla], 300a = Zbirni naslov. (Vir: PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil / uredili Zlata Dimec, Matjaž Hočevnar, Irena Kavčič. – 1. izd. – Ljubljana: NUK, 2000, str. 117.)

člankov pa bo v obliki števila znakov obvezno naveden v polju 970c. Zapise za več kot 8000 znakov dolga podpisana gesla v znanstvenih slovarjih in leksikonih, znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjih in tematskih leksikonih ter drugih slovarjih in leksikonih lahko izdelamo tudi posamezno; obseg strani zanje vnesemo dvakrat: prvič v polje 215a in drugič obvezno v obliki števila znakov še v polje 970c.

2. PREDLOG VREDNOTENJA ČLANKOV V SLOVARSKIH IN DRUGIH LEKSIKOGRAFSKIH DELIH

- Geselski članek ali zbirni zapis 1.18 v znanstvenem slovarju ali leksikonu (td = 2.06 + 970f1), obsegati mora najmanj 4 strani oz. 8000 znakov: 15 znanstvenih točk
- Geselski članek ali zbirni zapis 1.18 v znanstveno zasnovanem terminološkem slovarju ali tematskem leksikonu (td = 2.06 + 970f2), obsegati mora najmanj 4 strani oz. 8000 znakov: 10 znanstvenih točk
- Geselski članek ali zbirni zapis 1.18 v drugem slovarju ali leksikonu (td = 2.06), obsegati mora najmanj 200 besed oz. 1400 znakov: 2 strokovni točki
- Pri prenovljeni izdaji slovarja prejmejo avtorji polovično število točk ustrezne kategorije izvorne izdaje. Ponatisi se ne upoštevajo.

Predlagamo, da se pri vrednotenju geselskih člankov oz. zbirnih zapisov zanje v znanstvenih slovarjih in leksikonih ter znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjih in tematskih leksikonih (obvezna pogoja sta tipologija 2.06 + podpolje 970f z vrednostjo 1 ali 2) odpravi omejitev skupnega števila točk enega avtorja v eni slovarski publikaciji ali v enem zapisu, saj sicer za avtorje daljnoročno sodelovanje pri velikih, nacionalno pomembnih projektih ne bi bilo znanstveno stimulatívno. Simulacija predlaganega modela je pokazala, da bi npr. en soavtor Slovarja slovenskega knjižnega jezika za eno leto dela pri tem slovarju prejel 134 točk. Pripomniti je treba, da soavtorji tega slovarja v času njegovega nastajanja niso utegnili delati nič drugega. Geselski članki oz. zbirni zapisi zanje v znanstvenih slovarjih in leksikonih, znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjih in tematskih leksikonih, ki so krajši od 4 strani oz. 8000 znakov, se točkujejo padajoče na vsakih 2000 znakov.

3. PREDLOG VREDNOTENJA UREDNIŠKEGA DELA ZNANSTVENIH SLOVARJEV IN LEKSIKONOV TER ZNANSTVENO ZASNOVANIH TERMINOLOŠKIH SLOVARJEV IN TEMATSKIH LEKSIKONOV

Predlagamo, da se uredništvo znanstvenih slovarjev in leksikonov, znanstveno zasnovanih terminoloških slovarjev in tematskih leksikonov ter drugih slovarjev in leksikonov (td = 2.06 + 970f vrednost 1 ali 2) treh ali več avtorjev, ki dobijo točke glede na obseg izdelanih sestavkov, vrednoti s točkami, ki jih prejme publikacija.

- Znanstveni slovarji in leksikoni (td = 2.06 + 970f1): 200 znanstvenih točk (kot 2E), ki se delijo med urednike
- Znanstveno zasnovani terminološki slovarji in tematski leksikoni (td = 2.06 + 970f2): 160 znanstvenih točk (kot 2.01A), ki se delijo med urednike
- Drugi slovarji in leksikoni (td = 2.06): 50 strokovnih točk (kot 2.02SU), ki se delijo med urednike

Ljubljana, 5. oktober 2010